

6. ZDRAVOTNÍ PÉČE O CIZINCE

Data o cizincích uvedená v této kapitole pocházejí z Národního zdravotnického informačního systému (NZIS) a jsou zpracována Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR). Konkrétně se jedná o data sbíraná Národními zdravotními registry (Národním registrem hospitalizovaných, Národním registrem reprodukčního zdraví), informačním systémem orgánů ochrany veřejného zdraví (Registrem tuberkulózy) a Ročním výkazem o čerpání zdravotní péče cizinci. Uvedené vybrané zdroje dat za zdravotnictví dávají pouze částečnou informaci o celkovém čerpání zdravotní péče cizinci v ČR a o jejich zdravotním stavu. Další informace o zdrojích dat NZIS jsou uvedené na internetových stránkách ÚZIS ČR na adrese: <http://www.uzis.cz>.

Mimo zde publikované informace z dat NZIS zveřejňuje Kancelář zdravotního pojištění data o čerpání zdravotní péče cizinci – občany EU/EHS a Švýcarska a cizinci ze států, se kterými je uzavřena smlouva o sociálním zabezpečení zahrnující i oblast zdravotního pojištění a poskytování zdravotní péče, a data o vynaložených nákladech za tuto zdravotní péči. Více informací na <http://www.kancelarzp.cz>.

Metodické poznámky k tabulkám

Tabulka 6-1. Vývoj čerpání zdravotní péče cizinci v letech 2010 až 2020, tabulky 6-2a. a 6-2b. a 6-3a. a 6-3b. Čerpání zdravotní péče cizinci v roce 2020

Údaje o čerpání zdravotní péče cizinci se sledují na ročním výkazu V (MZ) 1-01, který vyplňují pouze poskytovatelé lůžkové zdravotní péče za zdravotnická zařízení označovaná jako nemocnice, a to bez ohledu na druh poskytované péče cizincům, tj. včetně ambulantní péče. Výkaz nesleduje zdravotní péči hrazenou z veřejného zdravotního pojištění. Jedná se tedy pouze o cizince, kteří hradí zdravotní péči ze smluvního zdravotního pojištění, pojištění uzavřeného v zahraničí, hotově nebo je zdravotní péče hrazena státními orgány (Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem vnitra, Ministerstvem spravedlnosti, krajskými úřady apod.). Zároveň jsou v počtu cizinců uvedeni i žadatelé o azyl, kteří jsou ubytováni v azylových zařízeních a za které je zdravotní péče hrazena Ministerstvem vnitra.

V roce 2020 neodevzdaly výkaz celkem 4 zpravodajské jednotky. V předchozím dostupném roce tato zařízení vykazala péči v úhrnu u 2,5 tisíce cizinců o celkovém objemu nákladů ve výši 4,5 mil. Kč. Podhodnocení dat za rok 2020 tak může dosáhnout úrovně až 2,4 %.

Vývoj počtu cizinců čerpajících péči v nemocnicích mimo veřejné zdravotní pojištění se v letech 2010 až 2019 vyznačoval dlouhodobým růstem o 60 % z 79,6 tisíc osob na 127,6 tisíc. V roce 2020 došlo, pravděpodobně vlivem působení opatření omezující pohyb osob v době pandemie, k poklesu o 18,7 % na 103,8 tisíc osob. V roce 2020 se projevil mírně vyšší pokles počtu cizinců ze zemí mimo EU, který byl zmírněn tím, že se mezi země mimo EU v roce 2020 přesunuly počty ošetřených a hospitalizovaných cizinců Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku. Ve výsledku tedy poklesl podíl cizinců ze zemí EU na 46,9 %.

Z hlediska hodnoty vynaložených nákladů na péči o cizince se pokles v roce 2020 projevil méně, a to o 10,1 % z 1,085 mld. Kč na 975 mil. Kč. I přes tento pokles byla celková hodnota nákladů o 387 mil. (65,8 %) vyšší než v roce 2010. Průměrné náklady na jednoho cizince v roce 2020 vzrostly na 7,2 tisíc Kč u cizinců s původem mimo EU, tj. nárůst o 5,9 % ve srovnání s rokem 2010, a na 11,9 tisíc Kč u cizinců ze zemí EU, tj. nárůst o 48,8 %. Náklady za občany ze zemí EU tvořily v roce 2020 59,2 % celkových nákladů.

Z pohledu územního rozložení bylo nejvíce cizinců ošetřeno opět v nemocnicích v Hl. m. Praha, a to 44,1 tisíc osob (42,5 %). Na dalších místech v počtu ošetřených cizinců jsou kraje Jihomoravský (13,2 tis.), Moravskoslezský (6,6 tis.) a Středočeský (6,5 tis.). Nejvyšší počet cizinců ošetřovaných v ČR v roce 2020 tvořili opět občané Slovenské republiky, kterých bylo 25,4 tisíc. Dále následovali Ukrajinci (20,5 tis.), Němci (6,2 tis.), Rusové (6,0 tis.) a Vietnamci (5,5 tis.).

Nejvyšší náklady připadaly na občany Slovenska (346,0 mil. Kč), dále Ukrajiny (153,9 mil. Kč), Německa (75,4 mil. Kč), Vietnamu (41,6 mil. Kč), Polska (39,4 mil. Kč.) a Ruska (33,4 mil. Kč). Nezaplaceno po lhůtě splatnosti za zdravotní péči poskytnutou cizincům zůstávalo k 31. 12. 2020 celkem 59,4 mil. Kč, což představuje 6,1 % nákladů na zdravotní péči o cizince v nemocnicích. Z toho se cizinců ze zemí EU týkalo 27,9 mil. Kč (47,0 %) neuhrazených nákladů po lhůtě splatnosti.

Tabulka 6-4. Hospitalizovaní cizinci v nemocnicích podle příčin hospitalizace v roce 2020

Data v této tabulce pocházejí z Národního registru hospitalizovaných (NRHOSP) a byla znovu zařazena do publikace po dvou letech, kdy v letech z let 2016 a 2017 došlo k plošnému pochybení ve vykazování státní příslušnosti, která uměle způsobila výrazné navýšení hospitalizací cizinců. V roce 2019 došlo s přechodem na nový informační systém v rámci jednotné technologické platformy pro NZIS ke zpřísnění pravidel vykazování cizinců.

Na rozdíl od výkazu V (MZ) 1-01 sleduje NRHOSP péči bez ohledu na způsob úhrady a pouze za pacienty hospitalizované na lůžku. Oproti tomu výkaz sleduje jak ambulantní, tak lůžkovou péči, ale pouze nehrzenou z veřejného zdravotního pojištění. Z toho vyplývá, že i když se v obou případech jedná o sledování péče poskytované v nemocnicích ČR, jsou uvedené počty cizinců z těchto zdrojů dat nesrovnatelné a překrývají se pouze v případě čerpání lůžkové zdravotní péče cizinci hrazené mimo veřejné zdravotní pojištění.

V roce 2020 bylo hlášeno 65,0 tisíc případů hospitalizace cizinců v rámci oddělení nemocnic, tj. oproti minulému roku (2019) o 3,7 % hospitalizací méně. Nejčastějším důvodem hospitalizace cizinců zůstává jako v předchozích letech i nadále těhotenství, porod a šestinedělí (37 % hospitalizací u žen). S 13 % hospitalizací následují související faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotními službami (nejčastěji hospitalizace zdravě narozených dětí, doprovod nemocného dítěte, dále prohlídky a vyšetření, které vyžadují hospitalizaci apod.). U cizinců pak byly třetí nejčastější příčinou (8,7 % hospitalizací) poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin, které u mužů zaujímají první místo s 14 % hospitalizací. Oproti minulému roku vzrostl počet hospitalizací cizinců z důvodu těhotenství a porodů, duševních poruch a novotvarů. Pokles byl naopak zaznamenán zejména u úrazů, nemocí pohybového ústrojí, endokrinních nemocí a infekčních nemocí. Výrazný vliv pandemie COVID-19 na celkový nárůst hospitalizací nebyl v roce 2020 u cizinců zaznamenán. Onemocnění COVID-19 se kóduje v rámci nově zařazené 22. kapitoly s názvem „Kódy pro speciální účely“, konkrétně pod kódy U07.1, U07.2 nebo U69.75.

Tabulky 6-5. a 6-6. Potraty cizinek

Údaje o potratech cizinek vycházejí z Národního registru reprodukčního zdraví - Potraty. Všechny druhy potratů provedené ve zdravotnických zařízeních ČR podléhají hlášení „Žádost o umělé přerušování těhotenství (UPT), hlášení potratu a mimoděložního těhotenství“. Toto hlášení je povinné a podléhá mu jak české státní příslušnice s trvalým pobytem na území ČR, tak i cizinky, bez ohledu na formu a délku pobytu. Data o potratech se publikují pouze za cizinky s trvalým nebo dlouhodobým pobytem na území ČR.

V roce 2020 bylo v České republice evidováno 1 612 potratů cizinek s trvalým nebo dlouhodobým pobytem na území ČR, což znamená pokles proti předchozímu roku, a to o 5,1 p. b. Z toho 902 potratů (56,0 %) připadalo na umělá přerušování těhotenství (UPT), z nichž 17,6 % bylo provedeno ze zdravotních důvodů. Miniinterrupce tvořily 70,8 % všech UPT, kdy proti loňskému roku došlo k jejich poklesu, a to o 3,3 p. b. (661 v roce 2019 a 639 v roce 2020). Pokles může souviset se změnou vykazování miniinterrupcí. Do roku 2020 byly vykazovány pomocí položky stáří gravidity, od roku 2021 jsou tyto potraty určovány z položky stáří plodu.

Od roku 2002 docházelo k postupnému poklesu celkového počtu potratů cizinek (z 2 751 v roce 2002 na 2 238 v roce 2005). Mezi roky 2006 a 2008 byl zaznamenán růst počtu potratů. Od roku 2009 do roku 2017 docházelo, po třech letech růstu, ke kontinuálnímu poklesu počtu potratů cizinek v ČR (z 3 020 v roce 2009 na 1 691 v roce 2017). Sice v roce 2018 nastal nárůst proti předchozímu roku, v roce 2019 zaznamenáváme opět pokles počtu potratů (z 1 712 v roce 2018 na 1 699 v roce 2019). V roce 2020 pokračuje trend poklesu počtu potratů cizinek (1 612 potratů). Hodnocení údajů podle jednotlivých krajů je ovlivněno největším soustředěním cizinců v Hl. m. Praha a ve Středočeském kraji, kde je nejvyšší podíl potratů z celé ČR.

Tabulka 6-7. Nově hlášená onemocnění TBC v ČR podle země narození nemocného

Tabulka se týká počtu nově hlášených onemocnění tuberkulózou (TBC) v ČR podle země narození nemocného, nemusí jít o cizince.

V roce 2020 bylo v ČR nově hlášeno celkem 368 případů onemocnění TBC. V porovnání s předchozím rokem se stav hlášených případů snížil (o 96 případů méně oproti roku 2019). Z dlouhodobého hlediska vykazuje počet onemocnění TBC u nás trvale klesající trend. Pokles počtu onemocnění TBC u českých občanů meziročně poklesl (o 81 případů) stejně jako počet případů TBC u osob narozených mimo ČR (o 15 případů). Z celkového počtu zaznamenaných onemocnění tuberkulózou představuje podíl osob narozených mimo ČR 34,2 %. Nejvyšší počet nově hlášených onemocnění TBC v ČR připadl v roce 2020 na občany Ukrajiny (27 případů), Vietnamu (21), Indie (17), Slovenska (10) a Mongolska (8).

* * * * *

Od roku 2018 je kapitola 6 týkající se zdravotní péče o cizince v České republice opět rozšířena o tabulku 6-4. prezentující počty hospitalizací cizinců v nemocnicích ČR, tak jako v publikaci s daty za rok 2015 (dříve tabulka 6-3.). Data jsou uvedena za zdravotnictví celkem. Do roku 2002 (včetně) byla data v tabulkách publikována pouze za resort zdravotnictví.

Od roku 2018 byla na prvním místě této kapitoly zařazena tabulka 6-1., včetně grafu s vývojem čerpání zdravotní péče cizinců v nemocnicích ČR mimo veřejné zdravotní pojištění, na kterou dále navazují tabulky 6-2a., 6-2b. a 6-3a., 6-3b. pocházející ze stejného zdroje. Vlivem neodhalené chyby několika poskytovatelů, kteří uváděli v rozporu s metodikou výkazu náklady v jednotkách Kč a nikoliv v tisících, došlo k prezentaci nadhodnocených výsledků v publikacích z let 2016 a 2017. Tato publikace již obsahuje vývojovou řadu s opravenými daty za roky 2015 a 2016. V publikaci „Cizinci v ČR“ je od roku 2011 uváděna přehledová tabulka, která se týká čerpání zdravotní péče cizinci podle krajů, v členění dle osob (tabulka 6-2b.) resp. dle výše nákladů (tabulka 6-3b.).